

Павленко А.В.,

викладач кафедри культурології
ВП «Миколаївська філія Київського
національного університету культури і
мистецтв», м. Миколаїв

ЖУРНАЛ «СІЛЬСЬКИЙ ТЕАТР» У ЗАГАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ УКРАЇНИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Журнал «Сільський театр» одне з масових театральних видань, що виходило у Харкові з 1926 по 1930 рік з тиражем в середньому близько 5000 (на початку існування — 3500, наприкінці — 7500), пізніше, з 1931 року по 1932, видання змінює «напряму руху» та завдання і виходить під назвою «Масовий театр». Відповідальним редактором з 1926 по 1929 рік бум Микола Христовий, у 1930 році — А. Миколук. До складу постійних авторів, що друкувалися на шпальтах видання відносяться Юрій Смолич, Леонід Болобан (які крім того входили і до складу редколегії), Йона Шевченко, Яків Мамонтов, Людмила Дмитрова, Гнат Ігнатович, Дмитро Грудина, Фавст Лопатинський. Окрім того, впродовж усього періоду існування «Сільського театру», в рамках різних рубрик видання друкуються матеріали за авторою Леоніда Предславича, Павла Долини, Степана Бондарчука, Костя Кошевського, Софії Мануйлович, Зінаїди Пігулович. Переважна більшість авторів журналу були представниками березільської культури, що і відбивалося у їхніх публікаціях. Проте, видання мало і досить активну паралельну течію, яку представляв Дмитро Грудина.

В останні роки, видання «Сільський театр» потрапляло під увагу дослідників, таких як Віктор Собіянський, Юліана Полякова, які, намагаючись створити типологію театральної періодики та зараховуючи його в ранг «товстих» театральних-практичних видань, розглядають журнал з боку театральної критики і журналістики. Проте, на наш погляд, така оцінка є не повною, оскільки більш вагомою стороною видання стають статті практичного характеру, які відповідають на питання «як створити виставу».

В період, до якого належить досліджуваний журнал (а саме перша половина ХХ століття), виходять і інші видання – театральні посібники, підручники – присвячені театральній практиці. Їх можна поділити на кілька груп, відповідно до шкіл, які вони представляють. Засади школи Станіславського пропагуються у роботах Валентина Смишляєва «Техніка обробки сценічного видовища» (1922), Бориса Захави та Костянтина Міронова «Робота режисера» (1937), Олександр Загаров «Мистецтво актора» (що виходить у серії «Театральний порадник» у 1920 році); принципи школи Дельсарта описані у Сергія Волконського «Виразна людина» (1912), деякі глави збірки Ю. Писаренка «Хрестоматія актора» (1930); принципи акторської роботи середини ХІХ століття — «Керівництво до вивчення сценічного мистецтва» (1874) Миколи Сведенцова, «Виразне слово» (1913) Сергія Волконського, «Мистецтво декламації» (1909) Володимира Сладкопєвцева, «Мистецтво міміки» (1909) Володимира Лачинова. Матеріали Панаса Карповича Саксаганського (Тобілевича) «Як я працюю над роллю» можна віднести як до третьої групи, так і до першої, оскільки, вшановуючи методи

роботи Станіславського, він все ж таки практикує у своїй роботі вправи, які суперечать системі Станіславського. Режисерські прийоми та «методи постановок» роблять спробу викласти Миколи Вороний у публікаціях «Режисер» та «Режисерські уваги до драми "Ніч на Івана Купала"» та Григорій Гаєвський у «Завданнях режисера», проте, вони носять більш загально-описовий характер.

Від перерахованих видань, які складають контекст для досліджуваного видання, журнал «Сільський театр» відрізняє практичність публікацій. Наявність рубрики «Методика й техніка», яка у своїх рамках публікує достатньо велику кількість «технічних» статей, присвячених устаткуванню сценічного майданчика, освітленню, створенню декорацій, а також музична грамота, сценічна мова, гримування, тощо. Увагу привертають і рубрика «Студія молодого драматурга», яку веде Я. Мамонтов, викладаючи на сторінках журналу теорію драми, режисерські плани до деяких п'єс, опублікованих на сторінках журналу, а також рубрика «Заочні курси перепідготовки активу драмгуртків», де у лекціях, так, саме ЛЕКЦІЯХ, а не просто статтях (публікації підписані: «Історія театру. Лекція перша. Античний театр»), викладаються такі предмети як історія театру (автор лекцій Л. Дмитрова), сценічна мова (автор — Д. Грудина), сценічний рух (автор — Л. Предславич), декорація й освітлення на кону (автор — Л. Болобан) та режисура (автор — Г. Ігнатович), публікації Й. Шевченко які називаються «Мистецтво перетворення», де викладається однойменна методика роботи актора курбасівської школи, а також не можемо не звернути увагу на надрукований в одному з номерів словник театральних термінів (1929, №1). Як бачимо, переважна більшість цих статей написана режисерами-практиками театального мистецтва і дають конкретні практичні рекомендації, спрямовані на формування у керівників театральних гуртків навичок аналізу драматичного мистецтва, а також формування та втілення режисерського задуму вистави. Таким чином, проаналізувавши практичні статті видання, робимо висновок, що «Сільський театр» був першим практичним посібником з режисури в Україні.

Враховуючи приналежність більшості авторів «Сільського театру» до роботи МОБу, журнал поруч з протоколами Режлабу та іншими документами, значно збагачує матеріали для реконструкції методу роботи над виставою в «Березолі».

Список використаних джерел:

1. Полякова Ю. Русские литературно-художественные журналы Харькова XIX–XX век.
2. Полякова Ю. Театральная периодика Харькова: типология, тематика, проблематика // Вісник Одеського Національного Університету. Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. Одеса: ОНУ, 2011. Т. 16, вип. 1/2. С. 110–126.
3. Сільський театр [Електронний ресурс]: місячник Від. Мистец. Упр. Політосвіти УСРР. — Х.: Рад.Село, 1926- <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=788>
4. Собіянський В. Типологія театально-мистецьких періодичних видань України 1920-х років // Науковий вісник ун-ту театру, кіно і ТБ ім. І. Карпенка-Карого. 2010. Вип. 7. С. 196–216.